

Täysistunto

Tiistai 13.6.2023 klo 14.00—14.58

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 14.58.

Puhetta johti toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—14.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 8.6.2023 antanut hallituksen esityksen HE 5/2023 vp, joka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 13, 14/2023 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 40 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 5/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa aikaa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa. Edustaja Lindén.

Keskustelu

14.01 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Varsinainen puhemies esitti pari viikkoa sitten toiveen, että asioita täällä käsiteltäessä pysyttäisiin tiiviisti siinä asiassa eikä lavennettaisi

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

liaksi. Yritän noudattaa tätä käytäntöä eli keskityn tähän lakiesitykseen. Mutta puheen-
vuoroni lopussa ajattelin kuitenkin jollakin tavalla luonnehtia tätä, voisiko sanoa, tartunta-
tautilannetta, mikä tämänkin esityksen taustalla on.

Tässä on kysymyksessä lainsäädäntöuudistus, joka ei ole pelkästään tekninen, vaika se ei kovin suuri olekaan. Kysymys on siitä, että kun THL kerää tartuntatautirekisteritiedot useista eri lähteistä — keskeisimpiä ovat ilmoitukseen velvoittavat tartuntataudit, joista lääkärit ovat velvollisia laittamaan sitten tiedon rekisteriin — niin millä tavalla näitä rekisteritietoja voidaan hyödyntää. Kun teimme hyvinvointialueuudistuksen vuodenvaihteessa, tilanne oli se, että väheni niiden tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden määrä, jollaisia oli aikaisemmin ollut jokaisessa kunnassa ja terveyskeskuksessa erikseen. Tässä tilanteessa on tarpeen, että useampi kuin vain nämä tartuntataudeista vastaavat lääkärit saa nämä rekisteritiedot käyttöönsä, eivätkä vain lääkärit vaan koko se tiimi, joka tartuntatauteja käsittelee. Sillä tavalla voidaan paremmin koordinoita ja suunnitella sitä tartuntatautien ehkäisyä, hoitoa ja potilaiden auttamista.

No, vaakakupin toisella puolella on sitten kysymys siitä, että tieto tartuntataudista yksilötasolla on erittäin merkittävä tieto. Tartuntatautejahan on käytännössä asetuksella luokiteltu kahteen eri ryhmään: meillä on siellä yleisvaaralliset tartuntataudit, joita on 18, ja sitten meillä on ilmoitukseen velvoittavat, valvottavat tartuntataudit, joita on 24. Niissä luettelossa on aika eksoottisia tauteja — siellä on ruttoa, siellä on lepraa ja niin edelleen — mutta siellä on myös tippuria, siellä on klamydiaa, siellä on kuppaa, siellä on monia muita sairauksia. Ja toki tällaisen tiedon omaaminen, että kenellä tällaista tautia on — jos se on identifioitavissa rekisterin kautta ja mahdollisimman monet ihmiset saavat näitä tietoja käyttöön, myös muut kuin esimerkiksi terveydenhuollon koulutuksen saaneet, osastosihteerit sairaaloissa — on asia, jota toiselta puolelta pitää punnita.

Minusta tässä hallituksen lakiesityksessä näitä molempia perusoikeuksia — oikeutta terveyteen ja sen vaatimaa toimintaa sitten tässä tartuntatautiasioiden suunnittelussa ja toisaalta sitten tätä yksilön kannalta hyvinkin tärkeää salassa pidettävää tietoa — on punnittu tarkasti, ja sen takia minusta tämä esitys on tasapainoinen ja hyvä.

Tässä yhteydessä haluaisin todeta, että tämä lainsäädäntöuudistus ei ole nyt suoraa seurausta meidän koronapandemiasta, mutta meidän huomasimme koronan aikana, että meillä olisi suuri tarve uudistaa perusteellisesti tartuntatautilainsäädäntöä kuten myös valmiuslainsäädäntöä ja kuten myös niitä johtamisjärjestelmiä, joilla me kohtaamme tällaisia pandemian kaltaisia kriisejä. Meidän tuon kriisin aikana teimme täällä lakimuutoksen, jolla me siirryimme viiden alueellisen valmiuskeskuksen malliin. Eli jokaisella yliopistosairaalan omaavalla hyvinvointialueella on velvollisuus huolehtia oman yhteistyöalueensa osalta sitten tällaisten kriisien johtamisesta.

Tästä pandemiasta en puhu sen enempää, mutta toivon, että meillä Suomessakin laaditaisiin perusteellinen arvio kaikista ulottuvuuksista, niin lääketieteen, talouden kuin perusoikeuksien toteutumisen kannalta, niinä kolmena vuotena eli vuosina 20—22, jolloin oli tämä erittäin vakava kriisi, jonka me kaikki olemme omalla tavallamme ja omassa roolissamme käyneet läpi, eli että se voitaisiin Suomessakin perusteellisesti käydä läpi. Muutamia kirjojahan aiheesta on kirjoitettu. Kulttuurihistorioitsija Juha Siltala on tehnyt laajan teoksen pandemiasta ja HUSin johtajaylilääkäri Markku Mäkijärvi myös omalta osaltaan Koronapeli-nimisen kirjan, mutta minusta tässä tarvittaisiin valtiollinen selvitys, jolla sitten tietysti osaltaan myös varauduttaisiin näihin tulevaisuuden ongelmiin.

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

Mutta näiltä osin haluan tässä lyhyesti tukea tätä esitystä ja todeta, että kävimme läpi yhdessä melkoisen kriisin niin Suomessa kuin muualla maailmassa ja näitä asioita täytyy kehittää jatkuvasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

14.06 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Lindénille hyvin asiantuntevasta puheenvuorosta. Yhdessä kun sosiaali- ja terveysvaliokunnassa viime kaudella istuimme ja käsitelimme noita tartuntatautilain lukuisia muutoksia, niin siellä valiokunnassa kuin tietysti muutoinkin paljon keskusteltiin tästä kokonaisuudesta ja tartuntatautilain kokonaisuudistuksen tarpeista. Nyt tuossa tämän vuoden alkupuolellahan sosiaali- ja terveysministeriöltä tuli tällainen virkamuistio, josta saattoi maaliskuulle asti antaa lausuntoja. Tässä on tähtäimessä nimenomaan uudistaa tartuntatautilaki kokonaisuutena.

Tartuntatautilaki on valtavan laaja. Nyt korona-aikaan siihen tehtiin paljon erinäisiä väliaikaisia muutoksia, joilla vastattiin koronatautiin, ja hyvä niin, että siihen pystyttiin vastaamaan. Varmasti paljon siitä opimme, ja nämä opit täytyy tietysti sitten laittaa käytäntöön, ja toivon, että tämä kokonaisuudistus etenee nopeasti.

Mutta tässä kyseessä olevassa asiassa — tosiaan edustaja Lindén jo hyvin tätä kysymystä avasikin — tavoitteena on parantaa tartuntatautiin torjuntaa ja sitä, että hyvinvointialueilla ja HUS-yhtymässä olisi sitten mahdollisuus saada tarvittavat tiedot tuolta THL:n tartuntatautirekisteristä.

Tuossa kun noita lausuntopalautteita vilkaisin, siellä uudistus nähtiin valtaosin kannatettavana. Siellä muun muassa oikeusministeriö kiinnitti tähän henkilötietojen suojaan huomiota. Kuten tuossa edellisessä puheenvuorossa todettiin, varsin hyvin tässä hallituksen esityksessä nämä kysymykset onkin jo huomioitu, ja ilman muuta tämä esitys täällä eduskunnassa saa nyt perusteellisen käsittelyn myöskin tästä henkilötietojen suojan näkökulmasta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

14.08 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Viime hallituskaudella maailmaa koetteli koronapandemia, joka osui raskaasti koko suomalaiseen yhteiskuntaan. Globaaleilla mittareilla voidaan jälkikäteen arvioida, että Suomi suoriutui kriisistä hyvin, mutta siitä huolimatta lisätoimia ja reflektiota tarvitaan, jotta voimme suojautua tulevilta pandemioilta tehokkaammin. Pandemiat tulevat yleistymään ilmaston kuumenemisen edetessä, joten ilmastomuutoksen ja luontokadon hillinnän lisäksi on syytä varautua jatkossa myös muilla tavoilla.

Nyt käsiteltävä hallituksen esitys koskee tartuntatautilain 40 §:n muuttamista. Käytännössä ehdotetaan, että terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevällä henkilöstöllä olisi oikeus saada tietoja Terveystietojen ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämistä tartuntatautirekistereistä. Koska nyt käsiteltävä hallituksen esitys koskee tartuntatautilakiin tehtävää muutosta, on minusta käsittelyn yhteydessä paikallaan kiinnittää huomiota tartuntatautilakiin myös yhteiskunnan kokonaistoimivuuden näkökulmasta.

Yhteiskunnassamme vallitsee laaja konsensus siitä, että yksi pandemian isoista kärsijöistä oli tapahtuma- ja kulttuuriala, jota korona koetteli erityisen raskaasti. Koronan kokonaisvaltaiset vaikutukset tapahtumakenttään johtuivat muun muassa siitä, että tartuntatauti-

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

tilaki asetti kulttuurialan toimijat muiden alojen toimijoiden kanssa hyvin epätasa-arvoiseen asemaan. Kulttuuriala toipuu edelleen pandemiasta ja koronarajoitustoimista, ja jotta luottamus voidaan palauttaa ja alan toimijoiden elinkeinonvapaus voidaan turvata myös poikkeusaikoina, tarvitaan nopeiden ja oikeudenmukaisten tukimekanismien lisäksi tartuntatautilain kokonaisuudistus. Se tarkoittaa, että kulttuuri- ja tapahtuma-alan asema on tunnistettava ja tunnustettava lainsäädännössä nykyistä paremmin, ja tämä edellyttää, että eri alojen kohtelusta ja perusoikeusrajoituksista säädetään nykyistä tasapainoisemmin.

Luovat alat ovat merkittävä ja tärkeä työllistäjä Suomessa, ja tartuntatautilain uudistus kulttuuriala huomioiden on erittäin tärkeä toimi alan luottamuksen palauttajana. Tartuntatautilain uudistus olisi myös keskeinen askel siihen suuntaan, että kulttuuri- ja tapahtumala tunnistettaisiin toiminnan itseisarvon lisäksi nykyistä paremmin myös työllistäjänä, elinkeinona ja vientialana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

14.10 Pia Sillanpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on antanut esityksen eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 40 §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia siten, että terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevällä henkilöstöllä olisi jatkossa oikeus saada tietoja Terveystietojen ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämistä tartuntatautirekistereistä. Lakimuutos mahdollistaisi siis sen, että jatkossa tietoja näistä rekistereistä voisi luovuttaa tartuntataudeista vastaavan lääkärin lisäksi myös muulle terveydenhuollon henkilöstölle. Esityksen mukaan tietoja luovutettaisiin siinä laajuudessa kuin se on tartuntatautien torjuntatyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä. Siksi on tärkeää kysyä, kuka määrittelee sen, kuinka monelle henkilöstön jäsenelle tietojen luovuttaminen on välttämätöntä.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan seuraavaa: ”Tartuntatautien torjunnan yksiköissä, hygieni- ja epidemiatiimeissä tai muissa vastaavissa työryhmissä työskentelee lääkäreitä, terveydenhoitajia, sairaanhoitajia, mikrobiologisen diagnostiikan ammattihenkilöitä, psykologeja, fysioterapeutteja, lähihoitajia sekä hallinnollisia tehtäviä hoitavia henkilöitä.” Rekisterin tietoja voisivat mahdollisesti siis käsitellä useat eri henkilöstön jäsenet ilman potilaan omaa suostumusta. Kynnyksen tämänkaltaisten tietojen luovuttamiseen muille kuin hoitavalle lääkärille tulisi olla korkea, ja tietojen luovuttamisen tulisi aina perustua potilaan omaa suostumukseen eikä automaatioon.

Tartuntatautilain mukaan hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän velvollisuutena on järjestää alueellaan tartuntatautien torjuntatyö. Tartuntatautien torjuntatyöhön kuuluu tartuntatautien ehkäisy, varhaistoteaminen ja seuranta, epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinnällinen kuntoutus sekä hoitoon liittyvien infektioiden torjunta. On tärkeää, että takaamme terveydenhuollon toimijoille tarpeelliset resurssit ja tiedonsaanti-mahdollisuudet, jotta he pystyvät suoriutumaan vaativasta ja haastavasta työstään parhaalla mahdollisella tavalla. Yhtä tärkeää on huolehtia potilaiden oikeusturvasta, jotta potilaiden terveystietoja käsittelevät vain ne terveydenhuollon ammattilaiset, joilla on siihen todellinen tarve.

Meidän ei tule tehdä muutoksia terveydenhuoltoon liittyviin lakeihin kevyin perustein tai hätiköidysti. Pahimmillaan muutokset voivat johtaa ihmisten luottamuksen heikentymi-

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

seen sekä terveydenhuoltoon että meihin päättäjiin, kuten olemme viime vuosina saaneet huomata. — Kiitos. [Leena Meri: Hyvä puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

14.13 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi täytyy sanoa, että onpa mukava osallistua keskusteluun, joka pääosin pysyy asiassa. Se on tässä salissa aina välillä hie-
man niin ja näin.

Mutta, arvoisa puhemies, nyt kun käsitellään tätä tartuntatautilain muutosta, niin tässä-
hän kysymys liittyy olemassa olevan tiedon parempaan hyödyntämiseen tartuntatautien
ehkäisyksi. Siitä tässä on kysymys, siitä, että kun tartuntatautien ehkäisytyötä joka ta-
pauksessa tehdään moniammatillisissa tiimeissä — niin hyvinvointialueilla, HUS-yhty-
mässä kuin muissa toimijoissa — niin miten niissä tiimeissä tieto tosiasiallisesti liikkui
tehokkaasti, jotta he pystyisivät, ammatilliset kykenisivät, oman tehtävänsä hoitamaan
mahdollisimman hyvin. Siltä osin tätä hallituksen esitystä voi oikein lämpimästi kannattaa.

Ja ehkä ylipäänsäkin tämä muistuttaa meitä siitä, että meillä Suomessahan hyvin voi-
makas sääntely kohdistuu yleensä nimenomaan henkilötietoihin — ja hyvä niin, pidetään
huolta siitä, että ihmisten tiedot eivät mene ulkopuolisten saavutettaviksi — mutta toisaal-
ta sitten yleensä saattaa käydä niin, että tiedot, jotka olisivat tarpeen juuri erilaisten asioi-
den hoitamisen näkökulmasta, jäävät kuitenkin saamatta. Tämän asian tasapainoilun osal-
tahan tässäkin esityksessä nyt joudutaan sitten ratkaisuja tekemään. Minusta tässä esityk-
sessä nämä kaksi asiaa ovat hyvin tasapainossa, ja siltäkin osin tätä voi kannattaa. Ja toi-
voisin, että jatkossa yhteiskunnassa entistä enemmän pohdittaisiin, miten voisimme kui-
tenkin kaikkea sitä tietoa, jota me eri rekistereihin keräämme, hyödyntää tehokkaammin
niin, että ammatilliset pystyisivät tekemään ne asiat, jotka lainsäätäjä on heille tehtäväksi
säättänyt.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä sopii kyllä kannattaa myös edustaja Lindénin pu-
heenvuoroa ja toivomusta siitä, että pandemia-ajasta tehtäisiin hyvin kattava selvitys ja
analyysi siitä, millä tavoin Suomessakin eri toimenpiteet onnistuivat, missä ehkä epäonnis-
tuttiin, koska tämä olisi erittäin tärkeää tietoa sen varalle, kun tulevaisuudessakaan emme
tiedä, koska mahdollisesti uusi pandemia tulee, niin että olisimme hieman paremmin val-
mistautuneita. Ja tältä osin todella toivon, että sellainen selvitys tässä maassa saataisiin teh-
dyksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

14.15 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan täytyy tähän alkuun tode-
ta, että tässä ei tämän lain myötä ole muuttumassa potilaiden tietosuoja siitä, mitä on tehty
vuodesta 2016 alkaen, eli potilaan nykyoikeudet eivät tule tässä heikkenemään. Uuden
EU:n tietosuoja-asetuksen ja sote-uudistuksenkin myötä, kun on tarkoin katsottu sitten näi-
tä lain sanamuotoja, on todettu, että on kiireellisesti hyvä korjata tätä, laajentaa oikeuksia
niille, jotka ovat aiemminkin pystyneet tartuntatautilain myötä näitä tietoja saamaan.

Kun täällä tuli aiemmin pöytäkirjasta kysymys, että kuinka monille, niin ei tietenkään tämä
ole niin kuin vapaalippu, että kaikki henkilökunnasta saavat tiedon ihmisten tartuntatau-
deista, vaan ainoastaan nämä tartuntatautilääkärit ja hoitohenkilökunta, joiden tehtävänä
on huolehtia siitä, etteivät pandemiat lähde leviämään tai niin poispäin. Eli hyvinvoin-

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

tialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavan lääkärin lisäksi hänen nimeämälleen torjuntatyöhön osallistuvalla henkilöstöllä tässä näitä oikeuksia ollaan esittämässä.

Tartuntatautilaki vaatii, kuten täällä on keskustelussa esille tuotukin, varmasti kokonaisuudistuksen, joka ottaa aikaa, ja näiden koronakokemusten myötä sille on tarve, mutta voi olla, että tämän 40 §:n lisäksi, jota nyt ollaan muuttamassa, on myös muita tällaisia tarpeellisia, jotka pitäisi kiireellisemminkin muuttaa. Eli tästä viestiä tulevalle vastaavalle ministerille, että ennen tätä suurta kokonaisuudistusta voi olla tarpeen meidän turvallisuutemme ja hengen ja terveyden turvaamiseksi katsoa näitä laajemminkin.

Me olemme ottaneet tämän sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ennakokäsittelyyn tänään ja pyrimme myös toimimaan tässä mahdollisimman nopeassa aikataulussa. Nähdäkseni tämä ei ole poliittinen kysymys vaan toimitusministeristön aikana tarpeelliseksi ja välttämättömäksi nähty kysymys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

14.18 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelemme lähetekeustelussa tartuntatautilain 40 §:n muuttamista, ja varmasti kaikille kansanedustajille kuuluneella vaalikaudella on tartuntatautilaki tullut hyvin tutuksi koronapandemian takia.

On hyvä, että hallitus on tuonut tämän esityksen, joka — kuten edustaja Kymäläinen toi esille — ei tuo nykytilaan hirveän isoja muutoksia vaan ehkä selkiyttää niitä toimintatapoja ja malleja, jotka tällä hetkellä ovat käytössä. On selvää, että tällaisen ison pandemian suhteen, ja mitä kaikkia pandemioita vielä tulevaisuudessa tulee, on tärkeää tiedonsaanti ja se, että ne toimijat, jotka toimivat ja ovat kentällä, saavat tämän tiedon. Tässä hallituksen esityksessä on minun mielestäni perusteluissa kuvattu melko hyvin tämän esityksen tarkkarajaisuutta ja tehty aika hyvää pohdintaa, jota valiokunta varmasti tämän käsittelyn aikana vielä tutkii niin ihmisten perusoikeuksien, kun on kyse terveystiedoista, kuin ihmisten hengen ja terveyden turvaamisen näkökulmasta.

Itsekin kannatan tätä kokonaisuudistusta, ja oikeastaan tästä pandemiasta meillä on paljon opittavaa, ja me varmasti tämän yksittäisen pykälän lisäksi tarvitsemme sen kokonaisuudistuksen ja myös selkeät rakenteet johtamisen näkökulmasta, miten näihin suhtaudutaan, miten johdetaan, kuka on se taho, joka päättää ja linjaa, miten yli sektoreitten pystytään vetämään sosiaali- ja terveyskentällä tämänkaltaisia kriisejä. Minä uskon, että tämä kriisi on paljon opettanut meitä, ja varmasti tulevalla kaudella meidän tarvitsee tätä lainsäädäntöuudistusta katsoa ihan uusin silmin, ja sitä kautta pidän ihan positiivisena nyt tätä teknistä uudistusta ja kiitän siitä hallitusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Risikko.

14.20 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty erinomaisen hyviä ja informatiivisia puheenvuoroja tästä tartuntatautilain pykälämuutoksesta. Tässä on kysymys siitä, että palautetaan itse asiassa takaisin se, miten on normaalisti tapahtunut, miten on saatu tietoja ja ketkä ovat voineet niitä tietoja katsoa näistä rekistereistä.

Kun tulivat hyvinvointialueet ja hyvinvointialueitten lainsäädäntö, niin siellä oli sitten tapahtunut sellaista, että niiden niin sanotuissa oikeuksissa, ketkä näitä oikeuksia tarvitsivat, jotta he voivat seurata esimerkiksi tartuntatautien tilannetta tai saada selville, kuka sairastaa ja mitä sairastaa, valitettavasti oli käynyt niin, että hyvinvointialueitten lainsä-

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

dännössä ei oltu huomioitu erästä muutosta. Nyt tämä sitten korjataan eli palautetaan eräällä lailla sellaiseen tilanteeseen, missä on aikaisemmin oltu. Eli ne henkilöt, jotka osallistuvat tartuntatautien ehkäisyyn ja hoitoon, voisivat saada oikeudet näihin rekistereihin. Potilaan oikeudet eivät tässä millään lailla kärsi verrattuna siihen, miten tämä normaalistikin on ollut.

Tämän lainsäädännön teko on ehdottomasti tarpeen, ja on hyvä, että siellä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja myöskin sosiaali- ja terveysministeriö ovat tämän huomanneet. Olen ymmärtänyt, että tässä ovat olleet hyvinvointialueet hyvin, hyvin aktiivisia tuomaan esille tätä probleemaa, mikä on ilmennyt uudessa lainsäädännössä, ja ne ovat saaneet tämän korjauksen nyt sitten aikaiseksi.

Kuten edustaja Kymäläinen tuossa totesi, me ollaan otettu tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa jo ennakkokäsittelyyn. Sen kuulemisen perusteella voidaan sanoa, että kyllä me oikeasti tarvitaan se tartuntatautilain kokonaisuudistus. Se tuli esille, mutta myöskin se on tullut esille jo koronan aikana, että me tarvitaan tartuntatautilain uudistus kokonaisuudessaan. Mutta tarvitaan nopeammin tehtäviä muutoksia muihinkin kuin tähän yhteen kohtaan. Eli ehdotan kyllä sitä, että sosiaali- ja terveysministeriö vakavasti harkitsisi niiden muutaman muun akuutin ongelman poistamista, koska kokonaisuudistuksessa menee kuitenkin pari kolme vuotta.

Täällä on esitetty selvitystä koronapandemiasta: eräällä lailla arvioita siitä, mitä opittiin tulevaisuutta ajatellen. Kannatan sitä lämpimästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

14.23 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Pidän tätä esitystä varsin kannatettavana ja hyvänä parannuksena tähän hetkeen. Tiedonkulun ja potilasturvallisuuden näkökulmasta kyse on siitä, että jouhevoitetaan ja sujuvoitetaan tätä tärkeää seikkaa, kuten edustaja Räsänenkin tuossa aikaisemmin totesi.

En kyllä jaa edustaja Sillanpään esittämää huolta siitä, että näitä potilastietoja sitten jatkossa päästäisiin helpommin käsittelemään tai oikeudet laajasti leviäisivät, koska jo tällä hetkellä potilastietorekisterin kautta nämä samat tiedot ovat varsin laajasti eri ammattiryhmien käytettävissä. Elikkä siltä osin tässä ei tule käyttäjätietoihin pääsevien ammattilaisten osalta mitään muutoksia.

Monesti hoitajat ovat niitä henkilöitä, jotka tekevät siellä ruohonjuuritasolla tiivistä yhteistyötä esimerkiksi laitoshuoltajien kanssa. Esimerkiksi se ammattiryhmä on sellainen — kun puhutaan tartuntatautien etenemisestä ja ennaltaehkäisemisestä — jolla on varsin merkittävä rooli niissä. Näen hyvänä sen, että hoitajien ja esimerkiksi vaikkapa laitoshuoltajien välinen kommunikaatio on sujuvaa. Myös tämä uudistus helpottaa sitä, että tieto kulkee sinne, minne tarvitseekin.

Tämä on erittäin kannatettava ja hyvä asia, parannus tämänhetkiseen tilanteeseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

14.24 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ollut hyvää keskustelua koko tämän tartuntatautilain kokonaisuudistuksesta, ja se on kyllä todella tarpeen. Tämä nykyinen lakihan ei kohtelee elinkeinoja tasapuolisesti, ja meidän todella pitäisi pyrkiä kaikessa lainsäädännössä siihen, että elinkeinoja kohdellaan tasapuolisesti ja nimenomaan

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

niin, että se lain tarkoitus tulee toteutumaan. Tässä keskustelussa on mainittu muun muassa kulttuuriala, tapahtumat, mutta näiden lisäksi myös liikunta-ala kärsi korona-aikana tosi paljon — kulttuurialan, luovien alojen ohella. Esimerkiksi kuntosalit olivat kiinni aika lailla ilman syytä, THL:nkin ohjeistuksen vastaisesti.

Tämä tartuntatautilaki kyllä vaatii nopeaa kokonaisuudistusta ihan senkin takia, että meidän ei tarvitsisi enää valmiuslakia ottaa käyttöön, muuta kuin sitten sellaisessa tilanteessa, kun se todella on välttämätöntä. Meidän täytyy luoda sellaista lainsäädäntöä, että se toimii nopeasti ihan sellaisenaan, ja nyt meillä on hyvä huono case tämä korona. Siitä täytyy oppia, ja sen takia kokonaisuudistus pitäisi tehdä pikaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

14.26 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Näin ensimmäisen kauden kansanedustajana olen siitä onnellisessa asemassa, että käsittelen vasta ensimmäistä kertaa tartuntatautilain muutosta. Kuten edellisistä puheenvuoroista hyvin kävi ilmi, tämä tartuntatautilaki on perustelluista syistä ollut aika montakin kertaa täällä tarkastelun kohteena nyt, kun se on käyttöön otettu, ja perusteluja ja päivityksiä on edellisellä vaalikaudella tehty — hyvä niin.

Itsekin haluaisin tässä keskustelussa vahvasti kannattaa ja suosittaa tätä tartuntatautilain kokonaisuudistusta, jota useissa puheenvuoroissa on tänään sivuttu. Ehkä yhtenä yksityiskohtana haluaisin nostaa esiin sen, mitä edustaja Risikko hyvin totesi omassa puheenvuorossaan, että jopa kolme vuotta voi viedä tällainen kokonaisuudistus. Se on todella pitkä aika. Siksin pidän erittäin tärkeänä, että me voisimme tämän kokonaisuudistuksen käynnistää mahdollisimman pian tämän uuden vaalikauden kynnyksellä: kääriä hihat, panna toimeksi ja ryhtyä tutkimaan sitä, miten näiden hyvin tuoreiden kokemusten valossa pystyisimme tätä lainsäädäntöä kokonaisuudessaan päivittämään.

Ehkä vielä loppuun haluan myöskin omalta osaltani kiittää edustaja Lindénia erittäin hyvästä, valaisevasta puheenvuorosta, ja osoittaa myöskin kannatukseni sille, että me tässä maassa tekisimme sen kattavan selonteon ja selvityksen siitä, miten tämä korona-aika yhteiskunnallisesti oikein meni, mitä oppeja sieltä on otettavissa. Ehkä sekin tarkastelu voi osaltaan tukea tätä meidän tulevaa lainsäädäntötyötä, kun ja jos tätä tartuntatautilakia kokonaisuudessaan ryhdytään arvioimaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

4. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2022 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 16/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa. Edustaja Lindén.

Keskustelu

14.28 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Toivon selviäväni tästä puheenvuorostani kolmessa minuutissa täältä paikaltani.

Ensiksi haluan todeta, että itse olen tottunut ajattelemaan niin, että budjetti ja tilinpäätös ovat kuin siamilaiset kaksoset, ne ovat molemmat yhtä tärkeitä. Ja kun tiedän, minkälaisia intohimoja ja viikkoja kestäviä käsittelyjä me täällä teemme budjetin osalta, niin hämmästyttää jossain määrin se käytäntö, että tilinpäätös menee tuossa vähän niin kuin sivussa ja siitä ei kovin laajasti keskustella. Tiedän, että eduskunnassa ei ole tarpeen yleensä näyttää mitään rekvisiittaa ja olemme siirtyneet digitaaliseen aikaan, mutta ne printtiversiot ovat tässä, [Puhujalla on kädessään julkaisuja] eli tässä on hallituksen toimintakertomus ja sitten sen kaksi liitekirjaa ja sitten tämä nyt käsiteltävä VTV:n arvio tästä asiasta. Haluaisin näistä asiakirjoista, joita pidän ihan yhtä tärkeinä kuin sitä keltaista budjettikirjaa, muuttaman tärkeän kohdan nostaa esille.

Ensinnäkin tässä liitteessä 2 — jossa on varsinainen tilinpäätös, jossa ovat sitten nämä lukuarviot — sivulta 65 alkaa tällainen tilinpäätöstaulukko, jossa mennään sitten asiat eduskunnan momenteittain läpi. Siitä on luettavissa, että valtiovarainministeriön hallinnonalalle, jolle oli alun perin varattu 21,4 miljardia, varattiin lisätalousarviossa 11,5 miljardia lisää, ja näin ollen kokonaisuus oli sitten 32,9 miljardia, ja tätä ei sitten aivan kokonaisuudessaan käytetty. Kaiken kaikkiaan varsinainen talousarvio ja lisätalousarviot jäivät sitten tilinpäätöksessä — siis siinä varsinaisessa käytössä — 1,3 miljardia alle niiden talousarvioiden yhteisluvun, mutta siis lisätalousarviot olivat yhteensä peräti 13 miljardia, mistä tämä VM:n osuus oli 11,5 miljardia. Se voi herättää hämmästyksiä, ellei tiedä — niin kuin oletan tietysti, että täällä yleisesti tiedetään — mistä on kysymys, ja se selviää tästä varsinaisesta toimintakertomustekstistä, jossa todetaan seuraavaa: ”Budjettitalouden alijäämä oli vuoden 2022 tilinpäätöksen mukaan 16 miljardia euroa eli 6,4 miljardia euroa edellisvuotta suurempi. Alijäämästä 10 miljardia selittyy sähköyhtiöille varatulla määrärahalla, jota ei ole käytetty lainkaan. Ilman kyseistä määrärahaa alijäämä olisi kuusi miljardia euroa, mikä on 3,6 miljardia euroa edellisvuotta vähemmän.” Tämä on sen suuruusluokan asia — siis 10 miljardia koko tästä valtion budjetista — että tämä on erittäin tärkeää.

Olisi ollut muutakin tärkeää tästä todeta. Todettakoon ihan lopuksi vaikkapa, että katsoin poliisin määrärahan kasvaneen 48 miljoonaa euroa edellisen vuoden tilinpäätöksestä, mikä on hyvä ja edustaa siten eduskunnan yhteistä tahtoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sebastian Tynkkynen.

14.31 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Marinin hallitus haki kevään vaaleissa jatkoa valtakaudelle, mutta miten kävi? Kansalle riitti tämä yksikin kausi. Kun kansa sitten oli äänestänyt vallanvaihdoksen puolesta, alkoi kuluneen neljän vuoden summaaminen ja tarkastelu. Se on ollut tärkeää, jotta on pystytty aloittamaan jälkien siivoaminen.

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

Nyt osansa tässä työssä on tehnyt myös Valtiontalouden tarkastusvirasto, kun se on tarkastanut Marinin hallituksen viimeiseksi jääneen vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen. VTV on antanut asiasta eduskunnalle erillisen kertomuksen, joka meillä on nyt käsittelyssä. Kuten kansalaiset myöskään VTV ei antanut väistyvälle hallitukselle puhtaita papereita. Huomautettavaa löytyi, ja näiden asioiden joukosta haluan nostaa tarkasteluun erään kohdan.

Hallitukset antavat Suomessa vuosittain näitä vuosikertomuksia omasta toiminnastaan, ja niiden sisällölle on asetettu erityisiä sääntöjä. Näihin kuuluu myös se, että kertomuksessa on esitettävä tärkeimmät yhteenvetotiedot koskien toiminnan tuloksellisuutta eli sitä, miten hallitus on onnistunut toiminnassaan. Nyt tämä osuus on tarkastettu, ja VTV:n punakynä sauhusi. VTV:n mukaan tulostavoitteiden saavuttamisesta esitetään tietoja vain vaihtelevasti. Tekstien sisältövaatimukset täyttyvät vain osittain. Tuloksellisuuden kehittymistä ei juurikaan esitetä.

Arvoisa puhemies! Puutteita siis on, mutta puutteista huolimatta kiinnittäisin vieläkin suurempaa huomiota siihen, mitä niistä papereista löytyy. Sieltä löytyy se varsinainen pommi. Nimittäin kuten tässä VTV:n erilliskertomuksessa nostetaan esille, vaikuttavuus on heikentynyt sisäministeriön tontilla. Tämä tarkoittaa heikentynyttä sisäistä turvallisuutta.

Lähdin tämän pohjalta tarkastelemaan vielä uudemman kerran hallituksen vuosikertomusta ja sen liitteitä, joista käy ilmi se, mistä tässä on oikein kyse. Marinin hallituksen yksi vaikuttavuustavoitteista sisäministeriön osalta on ollut, että ihmiset, ympäristö ja omaisuus ovat turvassa. Katujengitilanteen pahenemista läheltä seuranneet varmasti tietävät, että näin ei kaikkialla todellakaan ole, eikä tätä turvallisuuden heikkenemistä päässyt pakoon Marinin hallitukseen. Se joutuu kertomuksessaan toteamaan, että tämän turvallisuustavoitteen toteutuminen sai arvostanaksi vain tyydyttävän. Tässä kohtaa pitäisi hälytyskellojen soida. Kadulla kulkevat ihmiset, ympäristö, jossa asumme, kansalaisten omaisuus — jos näiden turvallisuustavoitteissa onnistutaan vain tyydyttävästi, tarkoittaa se epäonnistumista yhdessä valtion ydintehtävässä.

Miten tämä epäonnistuminen sitten näkyy käytännössä? No minäpä kerron. Poliisin tutkinta-aikoja ei saatu lyhennettyä, vaan ne päinvastoin kasvoivat, tilanne sen kun paheni. Mutta ei tässä vielä kaikki. Nimittäin on käynyt myös niin, että rikosten selvitystasokin on heikentynyt, eikä ihme, kun Marinin hallitus ei ollut valmis priorisoimaan menoja niin, että poliisin resursseja olisi voitu riittävästi kasvattaa. On valittu muita menokohteita, esimerkiksi neljän miljardin EU:n elpymispaketti. Mutta ei siinäkään vielä kaikki. Kun kehitysuunta on ollut tämä, ei myöskään yllätä, että rikosten määräkin on Suomessa ollut kasvussa. Kierre ruokkii itseään. Eikä tässä puhuta mistään pikkuasioista: rikoksista pahimpienkin määrä kasvoi, henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten.

Se on selvää, että tällä tiellä ei voida jatkaa. Vaikka kuinka Marinin hallitus kertoisi panostaneensa poliisin toimintaedellytyksiin ja rikosten torjuntaan, luvut eivät valehtele. Toimet ovat olleet riittämättömiä. Poliisien määrän lisäys 250:llä ei ole riittänyt. Toimet katujengeihin puuttumiseksi ja Ruotsin tien välttämiseksi eivät ole riittäneet. Kaiken lisäksi poliisi on joutunut tanssimaan kuilun partaalla, että riittävätkö resurssit vai onko pakko pistää poliiseja pihalle. Tässä on sitten tulos. Sitä tulosta on lähdeittävä nyt siivoamaan.

Arvoisa puhemies! Siinä hommassa tarvitaan koko työkalupakkia, eli kaikkien muiden keinojen ohella se tarkoittaa niitä kovempiakin keinoja. Se tarkoittaa resurssipuolen vah-

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

vistamista ja asioiden priorisoimista. Tämä ei ole kylmää politiikkaa, vaan se on politiikkaa, joka välittää yhteiskunnan tulevaisuudesta. Sitä tämä maa on kaivannut. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

14.37 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Valtion tilinpäätös antaa isossa kuvassa näkemyksen siitä, miten ja millä tarkkuudella kerättyjä verorahoja käytetään valtiontaloudessa. VTV on eduskunnan asettama toimielin, joka raportoi ja avaa kansanedustajille monimutkaista ja laajaa valtiontalouden hoitoa. Lisäksi arvioidaan lainmukaisuutta ja valtiontaloutta koskevien sääntöjen noudattamista.

Talouden tuottavuutta mitataan toiminnallisen tuloksen ja kustannusvaikuttavuuden kautta. Raportissa ilmenee juuri tällä keskeisellä alueella puutteita, ja niihin toivotaan parannuksia. Virheellisiä menettelyjä, jotka ovat olleet vastoin valtion talousarvioita, esiintyy kuuden ministeriön toimialoilla. Toimintatapaa ei voi pitää hyvänä, vaikka se näyttää olleen vuosien 2020—2022 aikana vakiintunut käytäntö. Hallituksen vuosikertomuksessa julkisen talouden valtion konsernin taloudellinen asema tulisi nähdä kokonaisuutena ja taloudellisen aseman raportointia vahvistaa. Hallitusohjelmassa 2019 määriteltyä kehysääntöä ei ole noudatettu vuonna 2022. Poikkeamista ei ole vuosikertomuksessa selvitystä.

Arvoisa puhemies! Valtionvelka on kaksinkertaistunut vuoden 2007 tasolta. Velkojen korkotaso ja korkojen euromäärä on noussut merkittävästi. Korkojen kasvua ja vaikutusta on kuvattu kertomuksessa suppeasti.

Edustaja Tynkkynen toi edellisessä puheenvuorossa esille vaikuttavuuden yhteyden myös turvallisuuteen. Vuosikertomuksessa ilmenee, että valtion omaisuuserät jakautuvat osittain myös talousarvion ulkopuolisiin yksiköihin, joten valtion taseasemaa on vaikea arvioida. Riskienhallinta heikkenee, jos ei tunnisteta oikeaa taloudellista asemaa. Kuten jo aikaisemmin toin esille, olisi VM:n kiirehdittävä ja kehitettävä valtiolle konsernitasoinen tilinpäätös, jolloin eduskunta saisi tietoonsa valtion todellisen taloudellisen aseman.

Tulevan hallituksen on kiinnitettävä myös erityistä huomiota omistajaohjaukseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

14.40 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Miten järkyttävän sotkun Marinin punavihreä hallitus jättikään seuraavien päättäjien siivottavaksi! Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkistanut valtion vuoden 2022 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen. Päällisin puolin molemmat läpäisivät tarkastuksen, mutta parannettavaakin löytyi.

Tarkastusvirasto näki toiminnallisen tuloksellisuuden ja kustannusvaikuttavuuden raportoinnissa puutteita. Lisäksi käsittelyssä olevan kertomuksen mukaan kymmenessä kirjanpitoyksikössä eli käytännössä näitten ministeriöiden sisällä todettiin virheellisiä menettelyitä, joiden katsottiin olevan vastoin valtion talousarvioita ja säännöksiä. Kyse ei sentään ollut valtion varojen väärinkäytöstä, mutta talouden hoidon kannalta vakavina pidettävistä asioista kuitenkin.

VTV:n tarkastamassa hallituksen kertomuksessa luetellaan Marinin hallituksen toimia. Sieltä on kuitenkin unohtunut kuvaus siitä, millaiseen moraaliseen ja taloudelliseen rappiotaan Marinin hallitus isänmaamme saattoi. Suomalaisten ostovoima on romahtanut vuoden 2008 tasolle. Viime vuoden kuluttajahintojen nousu heikensi palkansaajien reaalian-

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

oita eniten yli 60 vuoteen. Ostovoiman palautuminen vie aikaa ja on kotitalouksille pitkäkestoinen isku. Samaan aikaan pääministerimme kulki bileistä toisiin ja kohusta kohuun, välillä ilman valtioneuvoston virkapuhelinta. On huomioitava, että pääministeri on valtioneuvoston toiminnan johtaja, hallituksen politiikan johtaja ja tasavallan presidentin sijainen. Pääministerin asema on erityinen, minkä takia vastuu tekemisistä on myös huomattavasti laajempi ihan turvallisuussyistäkin.

Nuori pääministeri Instagram-filttereineen voi olla monen nuoren esikuva. Tämä tuo mukanaan vastuun myös siitä, miten esiintyy somevideoissa sekä minkälaista viestiä tuo lapsillemme ja nuorillemme. Käytöksen tulisi olla aseman arvoista. Raskas työ vaatii rasakat hovit -asenne ei anna nuorille tervettä mallia työelämän paineista selviämiseen, päihteiden käyttö ei ole niihin oikea ratkaisu. Kuka tahansa muu olisi saanut potkut alta aikayksikön paljon pienemmistäkin tempauksista, esimerkiksi sortseihin pukeutumisesta.

Poliittisten päätösten osalta perinteiset arvot romutettiin kertaheitolla uuden translain säätämisellä. Kenelle tahansa täysi-ikäiselle annettiin mahdollisuus milloin ja mistä syystä tahansa vaihtaa juridista sukupuoltaan pelkällä ilmoituksella. Arvojen romuttamista täydensi äiti- ja isä-termien häivyttäminen uudesta vanhemmuuslaista.

Päättynyt hallituskausi oli katastrofi myös taloudellisessa mielessä: Kuten hyvin tiedämme, Suomi velkaantui 40 miljardilla eurolla. EU:n elvytyspakettiin suostumalla lahjoitettiin miljardeja suoraan kilpailijamaidemme ja todennäköisesti myös Italian mafian taskuihin. Päälle löytiin vielä ylikireät ilmastotavoitteet, ilmastolaki ja turpeen käytön alasajo.

Arvoisa puhemies! Toivon, että edellinen hallitus vielä joutuisi vastuuseen järkyttävistä päätöksistään. Mutta käytännössä nyt on vain keskityttävä uuden hallituksen muodostamiseen edellisen sotkujen siivoamiseksi. Hallituksella on painava vastuu, vastuu suomalaisten hyvinvoinnin edistämisestä, vastuu verorahojen järkevästä käytöstä, vastuu lasten ja nuorten tulevaisuuden turvaamisesta. Toivomme, että Suomen suunta saadaan nyt kääntymään ja seuraava valtion tilinpäätös ja hallituksen vuosikertomus kertovat täysin erilaista tarinaa kuin tämä edellinen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

14.45 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Onneksi nyt näyttää siltä, että hallitusta ollaan saamassa muodostettua, ja perussuomalaisetkin vihdoinkin voivat ottaa sitä vastuuta, joka ehkä tähän asti, voi sanoa, on hieman heitä vältellyt.

Mutta nyt käsiteltävän Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksen havainnoistani: Niihin voi monilta osin helposti yhtyä. Valtion tilinpäätös ja hallituksen vuosikertomus avaavat kohtalaisen hyvin harjoitetun politiikan vaikutuksia ja valtiontalouden tilaa. Olemme varmasti kaikki täällä yhtä mieltä siitä, että mitä tarkemmin kykenemme arvioimaan tekemiämme päätöksiä ja niiden vaikuttavuutta, sitä paremmin ja nopeammin pystymme myös reagoimaan sekä tekemään tarvittavia muutoksia harjoitettuun politiikkaan. Laadukkaalla raportoinnilla ja toiminnan tuloksellisuuden mittaamisella tuomme myös läpinäkyvyyttä päätöksentekoon. Läpinäkyvyyden edellytyksenä on, että tieto ja raportointi on riippumatonta ja kattavaa. Tämä tieto on myös tärkeä äänestäjän kannalta, jotta hänellä on mahdollisuus muodostaa riittävän tarkka kuva hallituksen toiminnasta ja verovarojen käytöstä ilman, että tiedon taustalla on poliittista ohjausta.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka valtion tilinpäätös ja hallituksen vuosikertomus avaavat kohtalaisen hyvin harjoitetun politiikan vaikutuksia ja valtion taloudellista tilaa, niin

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

kehittävääkin löytyy. Erityisesti toivoisin kehittävän päätösten vaikutusten arviointia ja toiminnan tuloksellisuuden mittaamista. On toki selvää, että on haasteellista saada arviointi ja mittaaminen riittävän luotettavalle tasolle. Päätösten vaikutukset näkyvät usein vasta vuosien päästä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö meidän tulisi aina pyrkiä parempaan ja tarkempaan tietoon tekemiemme päätösten vaikuttavuudesta. Tämä on tiedolla johtamista, josta juhlapuheissa yleensä puhutaan. Päätöksiä tehdään aina ajassa, eikä meidän tule pelätä liikaa virheiden tekemistä. Tarkka raportointi ja vaikutusten mittaaminen tuo esiin toki virheitä, joista opitaan, mutta se tuo esiin myös onnistumiset ja sen, millä tiellä kannattaa jatkaa. Tarkka raportointi ja arviointi hyödyttää meitä kaikkia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

14.47 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen vuosikertomus ja valtion tilinpäätös ovat keskeisiä dokumentteja, jotka auttavat meitä ymmärtämään harjoitetun politiikan vaikutuksia ja vaikuttavuutta, valtion taloudellista asemaa ja verorahojen käyttöä. Kattava politiikan vaikutusten arviointi on välttämätöntä, jotta voimme kehittää toimintaamme ja käyttää resurssejamme entistä tehokkaammin. Tässäkin keskustelussa on tullut esiin asioita, jotka osoittavat vaikutusten puolueettoman arvioinnin tarpeelliseksi. Vaikuttaa siltä, että tulkinnanvapautta käytetään asian yhteydessä varsin laajasti. On tärkeää ymmärtää, että mikäli toimintaa ei tarkastella riittävän laajasti, edellisten päätösten vaikutuksia ei saada arvioitua riittävän kattavasti. Tämä saattaa ohjata tulevia ratkaisuita väärään suuntaan.

Meidän on kehitettävä politiikan ja talouden hoidon seuranta sekä mittarointia, jotta eri vaikutukset voidaan kattavasti huomioida. Tämä edellyttää taloudellisen raportoinnin laajentamista esimerkiksi riskienhallinnan näkökulmasta. Riskienhallinnan merkityksen tulee korostua nykyisessä maailmantilanteessa arviointien laatimisessa. Kehittäessämme seuranta- ja raportointia on tärkeää kuulla asiantuntijoita, tehdä yhteistyötä eri hallintoalojen välillä ja ottaa huomioon kansainväliset suositukset. Näin voimme varmistaa, että seuranta- ja arviointijärjestelmämme pysyvät ajan tasalla ja vastaavat sekä kansallisiin että globaaleihin haasteisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän tehtävämme päättäjinä on varmistaa, että valtion talous on kestäväällä pohjalla ja että veronmaksajien rahat käytetään vastuullisesti ja tehokkaasti. Tämä edellyttää kattavaa, laaja-alaista ja kehittyvää seuranta- ja raportointia. Vain tällä tavoin voimme tehdä parhaita mahdollisia päätöksiä ja rakentaa vahvempaa, kestävämpää ja oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa kaikille suomalaisille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja.

14.50 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota sattumaan tai symboliikkaan. Valtiontalouden tarkastusvirasto löysi sinänsä mitättömät mutta erikokoiset kohdennushäikät: hätäkeskusten momentti, vähän päälle satatuhatta euroa; Suomen Akatemian tutkimusrahat, saman verran; yksityiset oikeusavustajat, kaksikymmentä tonnia; eläinlääkintä ja mielisairaalat, muutamia satoja tonneja; ja sitten vastaanotto toiminnan asiakkaille maksettavat tuet, valtion talousarviosta annetun asetuksen vastaisesti et cetera, kaksi miljoonaa euroa.

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

En tietenkään motkota ukrainalaisten suojelusta enkä väitä, että Suomi tulevaisuudessa, seuraavan hallituksen aikana, pystyy sulkeutumaan Afrikan ja Aasian pahoilta yllätyksiltä. Vastaanottotoiminnan takuuhenkilöt toteavat, että Impivaaraan ja lintukotoon ei ole paluuta: enää ei vetele vastaanotto soppatykillä ja ilmaiskortteerilla, saati kotoutus kylmälle maapalalle. — Selvä.

Tähän lähetekeskusteluun ei kuulu ikkuna ajattomiin kysymyksiin. Ehdotan vain hämyisän uuskielen selkeytystä. Eläinlääkintää ja mielisairaaloita kutsumme eläinlääkinnäksi ja mielisairaaloiksi tuossa tarkastuskertomuksessakin.

Arvoisa puhemies! En sano tätä kenenkään vihamiehenä, vaan ainoastaan kielimiehenä: ”vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet” on selkosuomeksi ”pakolaisille pulitettavat tai tulokkaille tilitettävät velkarahat”.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

14.52 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen siitä tyytyväinen, että tästä tilinpäätöksestä ylipäätään käydään keskustelua. Kuten omassa puheenvuorossani totesin, se on minusta yhtä tärkeä asiakirja kuin valtion budjettiasiakirjat. Täällä on käytetty myös hyviä puheenvuoroja, eikä minun tehtäväni ole arvioida tässä ensisijaisesti muiden puheenvuoroja — eräin osin kyllä näytti siltä, että mentiin vähän asiattomuuksiinkin. Mutta jos tuntee tilinpäätöksiä, niin sanoisin kokonaisuutena, että tämän on sillä tavalla puhdas tilinpäätös, että tässä ei todeta mitään vakavia ongelmia. On yksittäisiä havaintoja ja huomioita, ja sitten on tietysti kriittistä arviointia. Ja tuo kohta täällä, johon esimerkiksi edustaja Sebastian Tynkkynen kiinnitti huomiota, on varsin kriittinen, ja se yleisvaikuttavuusarviointi oli siinä kohtaa tyydyttävä. Sisäministeriön muissa kohdissa se on ollutkin sitten hyvä.

Mutta otan esille tuon keskustelun tästä velasta, kun siitä niin usein puhutaan ja kieltämättä tulemme kuulemaan siitä jatkossakin. Kun pääministeri Marinin hallitus aloitti, Suomen valtionvelka oli 106 miljardia euroa niin sanotun velkakellon mukaan, jonka pystyy tuolta sosiaalisesta mediasta kaivamaan esille. Se on tällä hetkellä 141 miljardia euroa, siis 35 miljardia enemmän. No, täällä olen kuullut esimerkiksi perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja Tavion toteavan, että 8 miljardin euron osalta velan kasvu ei selity kahdella suurella tekijällä eli koronalla ja sen vaikutuksesta tapahtuneilla välttämättömillä toimenpiteillä ja samoin sitten Venäjän hyökkäyksellä Ukrainaan ja siitä seuranneilla toimenpiteillä. Eli niiden osuudeksi hänkin sitten arvioi siitä äsken mainitsemastani 35 miljardista muun kuin 8 miljardia, eli siitä saadaan noin 25 miljardia. Siis yksi neljäsosa velan kasvusta on muuta, ja kolme neljäsosaa johtuu näistä kansainvälisistä kriiseistä. Siitä yhdestä neljäsosasta, joka on 8 miljardia, eduskunta on ollut yksimielinen vähintään 6 miljardin osalta, jolloin minusta ei kyllä täällä voida loputtomiin selittää, että vain Marinin hallitus on syypää velan kasvuun. Eduskunta ylipäätään on yhdessä tehnyt ratkaisuja, jotka ovat selittäneet, kuten äsken totesin, tätä 8 miljardin osuutta, ja sitten kansainväliset tapahtumat, pandemia ja sota Keski-Euroopassa, ovat selittäneet sitä muilta osin, niin että jonkunäköistä kohtuutta tässäkin arviossa pitäisi minusta täällä esittää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

14.54 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Kun tämä keskustelu valtion vuoden 2022 tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta tehdystä tarkastuksesta kääntyi näihin poliisin

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

määrärahoihin, niin haluan tehdä siihen kyllä yhden täsmennyksen edustaja Tynkkysen puheenvuoron johdosta.

Nythän on niin, että kaudella 2019—2023 Rinteen—Marinin hallituksen aikana poliisin määrään saatiin tapahtumaan käänne ja tämä määrän kehitys käännettiin kasvu-uralle, siis menneen vaalikauden aikana. Noin 7 200 poliisihenkilöstä päästiin tuonne 7 500 poliisin tasolle, eli nousujohteisella uralla ollaan ja siitä kiitos väistyvälle hallitukselle.

On hyvä ehkä tässäkin keskustelussa, kun vanhoja muistellaan, palata sitä edeltävään aikaan, edellisiin hallituskausiin: vuodesta 2011 lähtien tämä poliisien määrä oli laskusuhdanteessa. Suunta oli jyrkkä ja se suunta oli alaspäin, kunnes sitten tällä menneellä vaalikaudella saatiin käänne tähän asiaan aikaiseksi, kun hallitus viisaasti lisäsi poliisin määrärahoja, ja hyvä niin. Tähän heikentyneeseen kehitykseen, johon nyt siis saatiin käänne aikaan, syynä olivat muun muassa ne leikkaukset, joita poliisihallintoon tehtiin edellisten hallitusten toimesta — ja kyllä täällä on monia ryhmiä, jotka voivat siltä osin ehkä sinne peiliin päin sitten vilkaista, että mitä päätöksiä silloin tuli tehtyä.

Tietenkin on niin, että tätä työtä poliisin määrärahojen vahvistamiseksi pitää jatkaa. Poliisimiesten määrää pitää edelleen lisätä, että päästään sinne pohjoismaiselle tasolle, joka meillä voi olla ainoa ja oikea tavoitetilä. Olikin huojentavaa kuulla tässä edustaja Tynkkysen puheenvuorossa, että poliisi vaikuttaa, arvoisa puhemies, olevan tällä alkavalla vaalikaudella hallituksen erityissuojelussa, kun niin ponnekkaasti täällä poliisin määrärahojen puolesta puhuttiin. Eli varmasti oppositiosta tulee vahva tuki sille, jos uusi hallitus tuo tähän saliin esityksiä, joilla poliisien määrää edelleen lisätään ja poliisin rahoitusta varmistetaan. Sille täysi tuki. Jatkakaa sitä hyvää työtä, jota tämä väistynyt hallitus on tehnyt.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

5. Muu asia: Apulaisoikeusasiamiehen sidonnaisuusselvitys

Muu asia M 1/2023 vp

Keskustelu

Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle tietoturvallisuudesta Pohjois-Atlantin sopimuksen osapuolten välillä tehdyn sopimuksen ja turvallisuussääntöjen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä Suomen ja Pohjois-Atlantin liiton kesken vaihdettavan turvallisuusluokitellun tiedon suojaamiseksi tehdyn hallinnollisen järjestelyn ja Pohjois-Atlantin liiton kanssa tehdyn tietoturvallisuussopimuksen irtisanomiseksi

Hallituksen esitys HE 4/2023 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.6.2023 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 11/2023 vp

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 16.6.2023 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 14.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen